

TRT 100

MEVSİM SONUNDA DEVLET TİYATROSU

Geçen hafta içinde birkaç günlüğüne Ankara'ya gittim. Başka ülkelere seyahat imkânını bulanlar içinde Paris'e, Londra'ya, Viyana'ya, hatta New York'a sırf tiyatro görmek için giden sanat-severler vardır. Ben de Ankara'ya böyle geldiyorum işte. Tiyatro görmek için. Bu gördüklerin zihni-deki hazırlığı bir mevsimin geliş, ya da bir ağacın dallarındaki meyvaların olgunlaşması gibi yavaş yavaş olur. Acıklıya da benzer biraz bu hazırlık. Güzel bir yemekten sonra kendini rahat, doymuş hissedene bir adamın huzuru, tatmin edilmişliği ile dönmüşsünüzdür Ankaradan. Bir zaman sonra filanca tiyatrodaki oyunun değiştiğini duyar veya okursunuz. Aldırmazsınız. Arkasından bir başkası değişir. İçinizde bir kıpırdanma duyarsınız. Derken yeni bir opera alımı repertuara. Ardından yeni bir piyes daha ilân olunur; onu bir başkası takip eder. Günün birinde farkına varırsınız ki ağacın meyvaları baştan-başta yenilenmiş. Vaktiniz uygun degildir, işiniz çoktur, paranz yoktur, sudur budur, ama bir de bakarsınız ne yapıp yapıp Ankaranın yolunu tutmuşsunuz. Ne zaman böyle bir kaçamak yap-sam, Ankara tiyatrolarında oraya aynı maksatla geldiğini itiraf eden kimi genç, kimi yaşlı, kadınlı erkekli İstanbullu dostlarımı. Perde aralarında karşılaşıp, seyrettiklerimiz oyunların tartışmasını yaparız.

Tiyatroya meraklı bir kimsede için Ankara normal zamanlarında bile bir Festival havası sunar hale geldi. Bundan önceki gidişimden sonra yazdığım bir yazıda da söylemiştim; tiyatroları, opera temsilleri, konserleri, resitalleri ile başkent turistik bir sanat merkez oldu iyiden iyire. Hem bu hareketlerle ilgilenenler yalnız Ankaralılar ve yerli turistler değil; tiyatrolarda hatırı sayılır derecede çok sayıda cemehibe de rastlanıyor. Ayrıca, yabancı sanatçıların katıldığı sanat gösterilerinin gitgide çoğalması da Ankara'yı kendilğinden bir milletlerarası tiyatro ve musiki merkezi haline getirmiş bulunuyor.

Bakın bir defa neler vadediyordu başkent: Büyük Tiyatroda Cüneyd Gökçer'in «Kral Lear» temsilinin yerini, Orhan Asehan'ın Kanunî Sultan Süleyman ve çevresi hakkında yazdığı «Hürrem Sultan» adlı yeni bir eser almıştı. Operada Nevit Kodallı'nın «Van Gogh» ve Donizetti'nin «Lucia di Lammermoor» undan sonra Puccini'nin doğumunun yüzüncü yıldönümünü kutlama amacıyla «Turandot» operası temsil ediliyordu. «Turandot» u İngiliz Kralliyet Operasının memleketimizde misafiri bulunan tanınmış rejisör Peter Potter sahneye koymuş, son derece zengin dekor ve kostümlerini Alman dekoratör Ulrich Damrau hazırlamıştı. Aslında hiç de «küçük» olmayan Küçük Tiyatroda Halit Ziya Usaklıgil'in «Kabus» adlı eseri tiyatro edebiyatımızın klasikleşmiş örneklerini unutulmaktan kurtarıp, sadeleştirilmiş bir dille yeni kusaklara tanıtmak ve aynı zamanda millî repertuarımızı zenginleştirmek kaygısının ünlü başarılı denemesi olarak sunuluyordu. Üçüncü Tiyatroda çağdaş İtalyan yazarı Diego Fabrin'in «Gönlü Avcısı» adlı ilgi çekici bir komedisi, Oda Tiyatrosunda İngiliz Katolik yazar Graham Greene'in «Ötürme Odası» adlı ağır ve ciddi bir eseri büyük rahbet görmekeydi. Devlet Konservatuarı öğrencileri Konservatuar sahnesinde Yıldız

lar şehrin her tarafında ilân olunuyordu: Amerikalı orkestra şefi Robert Lawrence'in idaresindeki Riyaseticumhur Filarmoni Orkestrasının eşliğinde meşhur Rus piyanisti Enil Gheles'in vereceği bir konser; La Scala Operasına mensup Roberto Turriti, Gianni Raimondi, Gligliola Frazzoni ve diğer İtalyan sanatçıların ve bir Amerikalı soprano'nun katılacağı özel «Turandot» ve «Madama Butterfly» temsilleri; Maarif Vekili sayın Celâl Yardımcı'nın himayesinde tertiplenen Türk - İngiliz Kültür Haftası münasebetiyle memleketimize gelecek olan İngiliz Kralliyet Balesi'nin en değerli sanatçılarından dördünün bizim Bale Bölümü ile birlikte verecekları bale temsilleri; Yıldız ve Müşfik Kenter kardeşlerin İngiliz oyuncularla birlikte oynayacağı Oscar Wilde'in «Samimi Olmanın Önemi» komedisi; Küçük Tiyatroda yeni bir telif piyes; Konservatuar sahnesinde mevsim sonu bale gösterileri, bugünlerde memleketimizde ilk defa olarak Bursa Devlet Tiyatrosunda oynanmakta olan «Flomena Marturano» adlı İtalyan eserinin yakında Üçüncü Tiyatroda verilecek temsilleri, v.s., v.s.

Güvendiğim kaynaklardan öğrendiğime göre Millî Eğitim Bakanı bütün bu faaliyetlerle yakından ilgilenmekte ve Ankaranın sahne olduğu zengin sanat ve kültür gelişmesinin başka şehirlerimizde de yayılmasını sağlamak emelindedir. Bundan sekiz ay kadar önce, Muhsin Ertugrul'un Umum Müdürlükten emekliye ayrıldığı günlerde tertiplenen bir basın toplantısında Maarif Vekili Sayın Celâl Yardımcı Devlet Tiyatrolarını ve Operasının iki ayrı Umum Müdürlük teşkilâtı ile çalışmaya koyulacağını ve bu sanat müesseselerinin çok daha mükemmel ve çok daha ilerli bir seviyeye ulaştırılacağını; bu arada Bölge Tiyatrolarının da daha esaslı bir şekilde yurda serpiştirilmesini kat'î bir ifade ile açıklamıştı. 1 Eylül tarihli «Yatan» da çıkan ve Muhsin Ertugrul'un âni olarak emekliye ayrılığı karşısında duyduğum üzüntüyle belirten bir yazıda, «İnşallah Sayın Yardımcı hakkı çıkar, temennisinde bulunduğumu hatırlıyorum. Tiyatro mevsiminin sonunun yaklaştığı şu günlerde bu temenninin gerçekleşmiş olmasından eidden büyük sevinç duymaktayım. Operadan ayrılıp ayrı bir Umum Müdürlük haline getirilen Devlet Tiyatrosu «Cadı Kazanı», «Öfke», «Kral Lear», «Kabus», «Duyarların Ötesi» gibi temsillerle en seviyeli ve başarılı temsilcilerinden birini sona erdirmek üzere, Bölge Tiyatroları projesi de adım adım geliştirilmekte. Gelecek yıl şimdikilerden başka, biri Eskişehirde olmak üzere iki yeni Bölge Tiyatrosunun açılacağı vadediliyor. Ayrıca İstanbul gelecek mevsim bir Opera Bölümüne kavuşması ve en geç iki yıla kadar tamamlanacağı vadedilen Opera binası bitinceye kadar başka bir tiyatrodaki devamlı opera temsilleri verilmesi de, söylendiğine göre, Millî Eğitim Bakanının gerçekleştirilmesini arzuladığı tasavvurlar arasındaymış. Bunlardan başka İstanbul Şehir Tiyatrosunu ıslah amacıyla Bakanlığın hareketi geçeceği de Ankara tiyatro çevrelerinde ısrarla söyleniyordu.

Gördüklerim, duyduklarım Ankaradan çok nikbin dönmeme sebep oldu. Sekiz ay önce, çok sevdiğim ve saydığım sayın Muhsin Ertugrul'u, sebebi ne olursa olsun, Devlet Tiyatrosu ve Operası Umum Müdürlüğünden uzaklaştırılanların tiyatromuza darbe indirdiklerini, kültür düşmanı sayılabileceklerini ileri sürerek kadar yanlış ve pesim hükümlere saplanmışım. Neticecin çok şükür hiç de böyle çıkmadığını, itiraf etmeyi ve tiyatro ve kültür dâvâlarımızla yakından ilgilenen Millî Eğitim Bakanından o zaman vardığım pesim hükümlerden dolayı alenen özür dilemeyi vazife bilirim.

